

VÁNOCE

Čítankový článek.

Samostatnost neudrží a nespasí žádný národ, národ si musí udržet samostatnost — spasí nás mravnost a vzdělanost; i politická samostatnost je jen prostředkem pravého života národního — pozbyli jsme ji, když jsme přestali jako národ mravně žít. . . . To u národa menšího . . . ani jinak býti nemůže, nemá-li i ta politická samostatnost býti jen formou a politický prostředek mocnějšího souseda. (T. G. Masaryk, *Česká otázka*.)

Co jsou to vánoce? — Vánoce jsou vzpomínka na narozeniny Ježíšovy.

Proč se na ně vzpomíná? — Protože Ježíš přinesl lidstvu nový mravní systém.

Jaký mravní systém? — Mravní systém, založený na poznání, že vesmír je záměrným činem inteligentní síly, která je neohraničená, nekonečná a soběstačná — a která miluje člověka.

Jak miluje člověka? — Dává člověku možnost, aby se jí podobal.

Jak se jí může podobat? — Tím, že jedná jako ona.

Jak může člověk jednat jako ona? — Tím, že jí oplácí její lásku a že duplikuje její lásku k lidem.

Co z toho člověk má? — Jedná-li jako síla, která stvořila vesmír, v lásce a z lásky, stane se jí podobným i v překonání prostoru, času a jejích zákonů, bude stát nad nimi a podílet se na jejím bytí a působení.

Jakým způsobem šířil Ježíš tuto mravní nauku? — Kázáním a činy. Mluvil vždy pravdu a pouze pravdu; krmil hladové, uzdravoval nemocné, povzbuzoval zarmoucené, zastával se utlačovaných; a ukládal všem, aby jednali stejně.

Jak to s ním dopadlo? — Byl zatčen, všichni jeho přátelé od něho utekli, byl shledán nevinným u řádného soudu, ale na nátlak lidu veřejně popraven.

Jak dopadli jeho následovníci? — Stejně. Jeho praví následovníci byli obyčejně vyvrženi ze společnosti a buďto utýráni a popraveni nebo vystaveni opovržení a pronásledování.

Jak to, že Ježíšova skupinka nevyhynula? Že se jeho narozenin vzpomíná po dva tisíce let skoro na celém světě? Že Masaryk odkazuje svému národu heslo "Ježíš, ne César" jako směrnicí jednání?

Ve složitosti sil, které tvoří jeho prostředí, může člověk jednat pragmaticky nebo zásadově.

Pragmatické jednání vychází z co nejuplněnějšího rozboru situace, a podle něho člověk určuje svůj cíl i prostředky, jak ho dosáhnout. Pro Masaryka je César nejúspěšnější představitel tohoto druhu jednání. — Ale lidská rozumová kapacita nestačí na úplný rozbor situací, ve kterých člověk musí jednat, zejména kde jde o osudy národů. Kdy která válka dopadla tak, jak si ji představovali její plánovatelé? Kdy která politika přivodila ty — a jen ty — následky, které si určila? Kdy která společnost se vyvíjela podle modelu, který jí byl předepsán? Analýza situace se obvykle ukáže neúplnou, některý činitel, považovaný za neúhledný, převládne; nové vlivy a nepředvídané a nepředvídatelné důsledky změny cest, jimiž se dle plánu vývoji měl ubírat.

Zásadové jednání se řídí mravními principy, které určují cíl i prostředky lidské činnosti, i když rozbor prostředí ukazuje, že jednání nemá naděje na úspěch. Pro člověka mravně jednatího mravní zásady představují vy-

jádrnění samých základních principů, na nichž byl vybudován celý vesmír. Jejich dodržení přináší úspěch, i když to není obvykle úspěch viditelný v hmotném světě. Masarykovi je představitelem tohoto druhu jednání Ježíš. Ježíš se mohl pravděpodobně stát židovským králem; Ježíš mohl určitě utéct před zatčením, o jehož přípravách věděl. Vzpomínal by pak kdo do dvou tisíciletích jeho narozenin? Ježíš se poddal bezvýhradně "vůli Boží", i když to vedlo k neúspěchu a smrti, protože byl přesvědčen, že pokoření ani smrt nemůže být než přechodnou fází, po které jej neměnné a spravedlivé zákony, podle nichž je budován vesmír, vynesou jako neomezeného vítěze nejen nad mocí lidskou, ale nad nepřítelem daleko větším — nad smrtí. Ježíš šel na popravu s vírou ve své zmrtvýchvstání, zaručené naprostou poslušností vůči mravním zákonům, které jako představitel tvůrčí síly vesmíru sám lidem proklamoval.

Césarova říše zanikla, ale Ježíšovo "království Boží na zemi" trvá. Dnes více než jindy stojí naši lidé před rozhodováním, jak jednat. Dát přednost lepšímu zaměstnání, vzdělání pro děti, hmotným výhodám — za cenu trpné či činné účasti na věcech, o kterých vědí, že jsou zlom? Nebo se vystavit riziku, ústrkům, utrpení, ale činit dobro tak, jak to činil Ježíš?

Dějiny jsou drtivým svědectvím lidské krutosti, bláhovosti, marnivosti a pošetilosti, takže lze snadno uvěřit, že člověk je jen chytrá opice, která vyzrála na ostatní zvířata a podmanila je. Ale v tomto smutném obraze s úžasem vidíme procesy těch, kteří jaksi jsou více než inteligentními živočichy, kteří patří ke "království, jež není z tohoto světa". Toto procesí vede ten, jehož narození dalo vznik vánočním.

V tomto procesí — říkají naši národní vůdci — mival český a slovenský národ čestné místo. A nabádají nás, abychom mu je znovu vydobyli.

DOZVUKY Z EXPO 67

Jestli toto je komunismus
pak jsem komunistou . . .

O československé expozici na výstavě v Montrealu nemáme originálních myšlenek. Myslíme si, co si každý myslí: že kdyby vláda v mnohém nepřekážela, jsou v zemi teď, v letech šedesátých, potřebné předpoklady pro úspěšný, snad i udivující rozvoj. Kdykoli vláda se vzdala své regementace a nechala volnost tvořivosti jedinců, vždy se objevil dostatek silných talentů. Tak bylo na bruselské výstavě, tak na filmových festivalech, tak je nyní v Montrealu. Světový tisk mluví o "československé vlně".

V Montrealu československý pavilon, různé druhy československého filmu a československé kuchyně do značné míry ovládají výstavu, jméno země se vrylo do vědomí návštěvníků. Druhá část našich neoriginálních myšlenek je tato: zatím se objevují talenty umělecké; neobjevily by se také talenty hospodářské, politické, organizační, sociální? Neměla by "československá vlna" větší rozsah?

"Je-li toto komunismus, pak jsem komunistou," řekl kanadský ministr, když si prohlédl československý pavilon.

Toto, ovšem, není komunismus. Věstonická Venuše stará pětadvacet tisíc let, Kosmasova kronika a Bible Kralická, půvabně zde vystavené, česká gotika a ostatní pa-

mátky české historie, Betlém, české sklo, látky, modely a poetický opar nad celou expozicí — to všechno není komunismus. I romantismus přichází vhod.

"Navštivte půvabnou romantickou zemi," praví vládní leták, vyzývající k návštěvě Československa. Je to všechno dohromady jako zářivá pavučina, na kterou napadala rosa. Za pavučinou ovšem sedí pavouk. Je v československém pavilonu tolik náboženských památek, že teprve později s údivem návštěvníkovi připadne na mysl, že je sem posílá vláda, která za jednu ze svých hlavních povinností pokládá protináboženskou kampaň. Ale vláda není bez zásluhy: moudře se rozhodla učinit se zde neviditelnou — ačkoli ovšem v zemi není neviditelná — omezit zde svou "vedoucí roli" a dát se vést do světa jinými. Cítíme k ní dokonce určitou míru vděčnosti za to, že to všechno aspoň dovolila.

Aranžeri výstavy, jimž bylo dovoleno dělat, co chtějí, měli šťastný nápad nesoutěžit s okázalou velikostí, s níž přišlo na výstavu sovětské Rusko. Britský a československý pavilon vzaly mnohé vavříny sovětům a Američanům svou skoro něžnou prací s detailem a s miniaturními rozměry.

Na rozdíl od britského, v československém pavilonu nevisí tabulky s nápisy: "My Čechoslováci věříme, že . . ." Neboť o to, čemu věřit, se v Československu vede spor mezi vládou a obyvatelstvem. Poněvadž tento boj ještě není rozhodnut, československý pavilon ukazuje, co vyrobila historie a co dnes se v zemi vyrábí. Toto je naše stará socha, toto naše stará kniha, zde je drahokam, zde moderní sklo a látka, to dovedeme vyrobit. Skvělá to výstava uměleckého cechu. Občas vláda vystoupí z pozadí a řekne: toto vše jsem já umožnila. Opravdu? Také o to se vede spor. Na sjezdu spisovatelů bylo řečeno, že všechno, co bylo vykonáno dobrého a významného, bylo vyvzorováno na vládě. Sjezd byl dalek toho, aby demontoval tuto versi.

V exilu byly jakési debaty o tom, zda se exulantovi sluší těšit se z československých mezinárodních úspěchů. Je ovšem nepříjemné, jestliže vláda to vydává za své úspěchy nebo někdy dokonce za výsledky své ideologie. Ale není třeba se tím nechat vyvést z míry. Tu vláda si povídá sama k sobě a jak už Aristoteles postřehl, není nesnadno chválit Atheňany mezi Atheňany. Dohromady, přes nepříjemné vychloubání vlády, každý by mohl vědět, o čem jde. V podstatě je to otázka, jak se rodí svoboda, zda z úpadku nebo z dobrého stavu národa. Ti, kdo zakazují sobě i jiným těšit se z mezinárodních československých úspěchů v této periodě, mají jedinou alternativu: necht' celý národ raději hynie a ztrácí a necvičí své schopnosti, než aby se vláda mohla vychloubat. Avšak tak v historii svoboda nikdy nepřicházela. Národy v úpadku byly vždy nejspolehlivějším materiálem pro autokraty. Bylo kdysi napsáno a nebylo od té doby vyvráceno, že nesvoboda jako těsný šat praská na silicím těle národa. Nikdy proklamace samy nestačily. Svoboda je stav národa, který je jí schopen. I kdyby nějakou náhodou národ upadl, nevzdělaný a nedovedný získal svobodu, zase by brzy od něho odpadla, neboť by neměl vnitřních sil, aby ji udržoval, a aby řešil své problémy.

Není tedy žádných příčin k mrzutosti. Vnitřní stav národa, tlumeného diktaturou, dosti dlouho mohl být záhadou těm, kteří jsou ho vzdáleni. Nyní, když se rouška podhrnuje, ukazuje se, že národ v nepříznivých okolnostech nezahálel. Na mezinárodním fóru objevuje se jako cíliv, talentovaný, o světě obdivuhodně a po dlouhých letech přísné odloučenosti snad i záhadně informovaný národ — schopný světové soutěže, která klade čím dále tím větší nároky na inteligenci. Nějaké nepotlačitelné domácí síly pracovaly k tomuto výsledku, a po dlouhé československé anonymitě přišla — "československá vlna". Bylo by tím nebo oním známostem nerversní se nad tím mračit. Jestliže někomu záleží zejména na tom, aby vláda cítila hořkost, může se upokojit. Je dosti hořkosti v tom, že vláda nemá dostatek vlastních talentů, aby se s nimi představila světu, a musí užívat těch, o nichž ví, že ji ani

nemohou být věrni. Fakt je, že před světem je Československo reprezentováno tím, co není komunistické, a vláda to z nutnosti přijímá.

Vedle tohoto tichého děje probíhá děj hlasitý. Čím dále tím jasněji a nerozpačitě spisovatelé se zastávají svobody. Někteří i v tom nalézají vadu. Mluví o proviněních spisovatelů z doby minulé a praví, že dobrý život je trvale uspává, a že ne oni, nýbrž jen dělníci jsou schopni dobýt svobody. Snad, ale zatím dělníci mlčí, a nikomu není známo, kdy promluví. Všechno, co nepříznivého může být řečeno o roli spisovatelů v minulosti, je pravda. Ještě jsou přítomny zbytky té literární generace, na niž vláda jako na tvrdém špaluku štipala své dříví, a — ještě hůře — jejichž pera užívala jako sekery. Ale fakt je také, že spisovatelé začínají splácet svůj dluh. Ne vždy ti, kdo jej udělali, nýbrž jiní za ně. Někteří příslušníci starší spisovatelské generace se přidávají k straně svobody, jiní nemohou vyjít ze sebe a doufají, že jich bude ušetřena nutnost otevřené volby. Fungují zejména jako úzkostliví opatrovatelé své vily a svého příjmu a varují se potřísnit se něčím, co by vláda snad neschválila. Zápas, beze vši pochyby, je na bedrech mladé spisovatelské generace a je úctyhodný. Neboť Tito mladí rebelanti vědí dobře, že dávají v sázku své dobré bytlo.

II. HISTORICKÁ OBDOBA . . .

Na cestě z temna.

Masaryk neměl rád revoluce, jež plýtvají životy i statky, dával přednost evoluci, pokojnější a pokrokovější cestě k větší svobodě a dokonalejšímu sociálnímu řádu. Jen tam, kde se vývoj zastavil, je revoluce nutná a bude lidštější, přijde-li raději dříve než později. Komunistický režim je zpátečnický po všech svých stránkách a bylo by lépe, kdyby zmizel evolucí než revolucí.

Každá revoluce má totiž dvě období: druhé, násilné a často krvavé, nemusí se vůbec dostavit, má-li první úspěch. V prvním období vzdělanci tvoří ideje a ideály, o které se v druhém období, nevítězí-li pokojněji, bojuje na ulicích. První období je důležitější než druhé, druhé je jen přívěskem prvního. Ideje a ideály tvoří velcí jednotlivci, davy a masy je jen hlasitě vykřikují. Ideje a ideály se nerodí na barikádách, nýbrž v knihovnách a v mozcích a srdcích lidí. Před husitskou revolucí byl Milíč z Kroměříže, Tomáš ze Štítného a ovšem Hus, před dobytím Bastilly psal Rousseau, Voltaire a encyklopedisté, před ruskými revolucemi žili — často na Sibiři — ruští spisovatelé. Pera jsou mocnější než klacek, ba mocnější než rakety a atomové bomby. I náš 28. Říjen předcházela ideová práce mnoha generací vlasteneckých mužů a žen, a byl-li tento slavný den slavný i svým pořádkem a lidskostí, pak to bylo proto, že duchovní příprava byla tak důkladná. A nezapomínejme, že mu předcházela manifest českých spisovatelů z května 1917, který v masách lidí rozžehl touhu po svobodě a neodvislosti národa, které dosud dřímaly neprobuzeny.

Po katastrofě z února 1948, jež byla katastrofou nejen politické demokracie, nýbrž i humanitního socialismu, českoslovenští spisovatelé, jedni nahledaní materialistickou filosofií a druzí prostě zbaveni možnosti mluvit, dlouho mlčeli. Až nedávno a zejména vloni ozvaly se z hlubokého temna moderní hlasy, hodně naší humanitní tradice, ozvaly se nejdříve v dílech jednotlivců a pak i v projevech na sjezdech a v časopisech. Slovem "temno" byla dobře pojmenována doba stalinovského teroru, která bohužel ještě není za námi, na to slovo, pronesené na spisovatelském sjezdu, se zlobil pan Novotný ve své vyhrožující řeči v komunistické politické škole. Nemyslíme však, že se volilo nepřipadně; přečtěte si na stránkách 384 až 388 prvního dílu *Dějin české literatury*, vydané v Praze 1959 nakladatelstvím Československé akademie věd, ličení doby temna v pobělohorské době a noznáte, že řádění Koníášovo se podobá řádění pana Hendrycha jako vejce vejci.

Hlas českých spisovatelů byl po dlouhé, dlouhé době první hlas skutečně český — pan David ve Spojených národech mluví rusky i duchem. A je zajímavé, že tento hlas byl slyšen právě proto, že byl český, nenadiktovaný, svět je syt nadiktovaných projevů. Proto vše, co tento hlas říkal, bylo uveřejněno nejen v tisku exulantském a krajanském, nýbrž i ve světových novinách a časopisech, amerických, anglických, německých, švýcarských, rakouských, francouzských a tak dále a dále. Milovali-li jsme, my exulanti, zatím svou vlast jako svou matičku, svázanou v uzlíčku, tentokrát jsme byli zas hrdi na svůj národ, který po vystoupení spisovatelů přestal se konečně cizincem představovat jako národ Švejků.

Boj spisovatelů a ostatních vzdělanců se zpátečnickým režimem, který musí svou sílu vyčerpávat na cenzuru, protože sám nemá co říci a proto nechce, aby mluvili jiní, pozorujeme z ciziny se zatajeným dechem. Litujeme zraněných jednotlivců i zabitých časopisů. Nezoufáme však, poněvadž víme, že komunistický režim, zmitající se v hospodářském bankrotu, je definitivně oslaben odcizením, ba vzpourou inteligence, kterou by právě nyní nejvíce potřeboval. Palackého slovo, podle něhož jsme v minulosti nad svými nepřáteli nevířili převahou moci, nýbrž vždy jen převahou ducha, nabývá nové platnosti, protože sotva kdo dnes může být na rozpacích, kde tuto převahu ducha hledat.

Čeští spisovatelé konečně poznali, že mají odpovědnost za stav národa — jako americký prezident má odpovědnost za stav Unie. Více, Unie existuje i bez presidenta, národ musí být vzdělanci vždy znovu tvořen, šlehan bičí neúprosnými a honěn k vyšším cílům. U nás vždycky spisovatelé z lidu, z amorfního lidu, dělali národ. A definovali jeho cíle a smysl jeho života. Lid bez programu, bez touhy po svobodě, není národem, je jen masou utlačovaných otroků. Naši spisovatelé konečně vyřkli slovo "svoboda" a je na všech ostatních, aby je opakovali sborem, který z neuvědomělé masy udělá zas národ. Náš nacionalismus, český nacionalismus, nikdy nebyl hrabivý, velcí naši lidé jej vždy definovali jako kulturní sebeuvědomování. A takový nacionalismus, taková národovství, dnes potřebujeme, chceme-li ještě jednou něco světu říci — jak to od nás chtěl Viktor Dyk.

Mají-li naši vzdělanci primární odpovědnost za naše příchody, neznamená to, že my ostatní smíme složit ruce v klín. Musíme jim každý svým způsobem a podle svých možností pomáhat. Mv v cizině proti své vůli žijící musíme otevřít své listy a časopisy spisovatelům, které doma režim dá na index. Musíme dokázat, že komunisté svůj publikační monopol ztratili. Vy doma musíte přestat předplácet a číst erární časopisy a dobře si zapamatovat, kdo píše a kdo nepíše do všech těch Hoffmanových povídek, plných automatů, hetér a slabých na plíce. Necht' se stanou útočištěm zaměstnanců režimu a spisovatelů plytké prózy. I tak jsou k něčemu dobré: rozdělí za nás dobré zrno od plevy, aby — až přijde čas — bylo možno dát dobré zrno do stodol naší literatury a plevel svázat a hodit na oheň, jak to stojí ve známém podobenství. Neboť dnes už je jisto, že ten čas přijde, čas ne pomstvy, nýbrž vyúčtování. A přijde tím rychleji, čím hlubší bude proměna našich duší a srdcí, čím větší bude nadšení k zahájení stavby nového chrámu národní kultury.

Vcházíme do výročního roku Otokara Březiny, našeho nejmetafyzičtějšího a proto neislámského básníka. Vezměme si jeho dílo s sebou na obtížnou cestu z temna ke světlu a přečteme si jeho báseň *Nepřemožitelný rostem* . . . která končí těmito dvěma verši:

Za obzorem zpívá slunce přicházející, vítáno národy.
Hluboká je noc, však milující vidí srdcem svým.

Petr Dén.

ODBOJ DOMA

Intelligence bojující.

Konečně se zas po dlouhé době o nás mluví ve světovém tisku jinak, než jako o nejvěrnějších satelitech Mo-

skvy. Děje se tak zásluhou našich vzdělanců, zejména československých spisovatelů. Čtu denně zprávy o jejich letních sjezdech, o řečech, na nich pronesených, obdivuji jejich usnesení, protože rozlišují mezi nadiktovanými frázemi a slovy vášnivě touhy po obnovení svobody tvoření, slyším o Mňáčkovi i procesech proti Tigridovi a Benešovi, čtu výhrůžné řeči Hendrycha a Novotného, sleduji polemiku o autentičnosti Manifestu čs. vzdělanců z 5. srpna tohoto roku a raduji se z celého srdce, že konečně, konečně, vzdělanci v Československu navázali na slavnou tradici svých předchůdců a počali být bojovníky za svobodu národa.

Kdo však ví o něco víc o naší literatuře než senzační zprávy, přinášené novinami, lituje, že naši cizí přátelé (a často my sami) málo vědí o velké proměně, která se čs. literaturou stala v posledních letech. Domnívám se, že všichni bychom si měli uvědomit, že politické události kolem sjezdu byly a ještě budou jen nadstavbou proměny umělecké a že bez ní by byly jen domy, postavenými na písku. Skutečnost, že naši velcí básníci našli čtvrtou metafyzickou dimenzi ve svých básních, že naši romanopisci zas proti třídní nenávisti našli v sobě lásku k bližnímu i k životu, že naši dramatikové dovedli na malých scénách zesměšnit komunistickou velkou frázi ve svém moderním divadle absurdna, že pitomý nadiktovaný optimismus byl vyměněn často až kaťkovským dumáním nad posledními věcmi člověka, to vše je vlastní revoltou čs. spisovatelů proti režimu nesvobody, vzpourou hlubší a nepotlačitelnou, kterou už nelze utlumit zákazy, persekucí a policejními opatřeními. Pod tímto jedině správným úhlem je více méně lhostejno, kde, jak a kolik čs. spisovatelů podepsalo Manifest, který ostatně se tolik podobá manifestu českých spisovatelů z května 1917, a který proklamoval ústy nejpovolanějších naší víru ve svobodu. Jako dnes i tehdy politickému projevu předcházela dlouhá kvas umělecký, jehož význam je větší a trvalejší než význam sebe ostřejších vnějších projevů. Vnitřní proměna čs. literatury, ač daleko ještě není dokončena a ač musí iit ještě dál a hlouběji, je a zůstává být i po vnějších projevech největší naší nadějí.

Z této vnitřní proměny, smýšlející materialistický komunismus s myslí a srdcí našeho člověka, se proto musíme radovat více, než z největších protikomunistických útoků.

V článku Jožky Pejskara v zářijovém Českém slově se cituje výrok domácího čs. občana, který řekl: "Nikoliv spisovatelé, ale dělníci jednou rozhodnou o osudu komunistického režimu v Československu." Tento muž má pravdu, spisovatelé asi nebudou bojovat na barikádách po Praze a jiných městech — jako se bojovalo ve všech revolucích. Neví však, že o ideálech, o něž se bojovalo na barikádách, dlouho před tím rozhodli vzdělanci. Encyklopedisté byli dříve než dav, který dobvl Bastillu. I ruští spisovatelé bvli dříve než přišla norážka carismu. A dovolte, abych řekl, že komunismus mnohých českých spisovatelů a básníků v letech dvacátých měl velký vliv na zkomunizování našich mas, které konec konců vždy jdou jako ovce za svými vůdci. Revolta československých spisovatelů, ne ta vnější, nýbrž ta vnitřní, se na ulicích Prahy a Bratislavy neprojeví hned, projeví se však později a za to tím pádněji. Ti, kdož vedou ulici, jsou vždycky už konec konců vůdcové odvození a druhotní. Pero je mocnější než klacek a podle Palackého jsme vítězili jen tenkrát, když jsme měli převahu vzdělání a ne moci nad svými nepřáteli. Tuto převahu konečně, konečně máme, a proto porážka nekulturního komunismu je jistá. Vzdělanec se neptá na datum, kdy se to stane. Nejde mu o kariéru nebo peníze, jde mu o národ. Na několika letech v tisícileté národní historii nezáleží. Záleží na tom, že zas ve vlastní vedou partizáni svobody a pokroku, nikoliv policajti, obzorů notoricky omezených.

Zajímavosti ze světa.

V posledních deseti letech se vzdalo do rukou západoněmeckého ministerstva vnitra přes sto agentů ze sovětského bloku. Dobrovolníci byli vesměs profesionální špióni vysláni ze špiónážních centrál v SSSR, Polska, ČS(S)R, Maďarska a Východního Německa. Západoněmecké ministerstvo vnitra uveřejnilo jména těch nejdůležitějších: pluk. Heim, por. Fleischer (Vých. Něm.), důstojníci sovětské výzvědné služby — Golitzin, Dérjabin a Petrov, a maďarský — major Szabo. Jeden z nejposlednějších byl kapitán sovětské výzvědné služby (KGB) — Runge. Na základě informací, které Runge dodal západoněmecké policii, byl zatčen široký okruh sovětských agentů operujících v Záp. Německu. Podle odhadu pracuje v Záp. Německu kolem 5,000 agentů z komunistického bloku.

Za vydatné pomoci SSSR a ČS(S)R, Alžírsko dokončuje znovuvyzbrojení svých 65,000 vojáků, 3,500 letců a 1,500 námořníků za účelem vytvořit moderní, neporazitelnou, vojenskou sílu mezi arabskými národy. Jedna pěší divize, kterou Alžířané mají, se skládá z 40 pěších pluků a je vyzbrojena sovětskými tanky T34 a T54. Dělostřelectvo má 15 pluků vybavených 160 mm minomety, 152 mm polními děly a 240 mm odpalovači raket na sovětských samohodech. Letectvo má 100 stíhačů, 50 helikopter a 30 trenérů. Letadla jsou sovětské výroby a piloti byli trénováni v ČS(S)R.

Represálie zavedené proti československým spisovatelům, nařízených vedením komunistické strany Československa, které následovaly po červnovém sjezdu spisovatelů v Praze a po uveřejnění jejich Manifestu v Londýně, 3. září t. r. v londýnských novinách Sunday Times, plně ospravedlnilo potřebu utajit jména podepsaných na Manifestu. Toto rozhodnutí však vyvolalo určitou nedůvěru a pochybnosti o věrohodnosti dokumentu a proto se tisková kancelář FCI rozhodla předložit originál manifestu i s podpisy a jinými důvěrnými dokumenty k prohlédnutí přednímu, britskému, náboženskému filosofu a spisovateli, páteru Martinu D'Arcy, který vydal toto prohlášení:

"Na vaši (FCI) žádost jsem podrobně prozkoumal dokumenty připojené k Manifestu československých spisovatelů, který byl zveřejněn dne 3. září 1967 v Sunday Times. Jsem pevně přesvědčen, že text Manifestu je původem z Prahy a že byl poslán do ciziny určitými komunikačními kanály na několik adres. Jsem přesvědčen, že původní text nebyl pozmeněn a že nic nebylo vyškrtáno ani přidáno. Pádnost důkazů mně přesvědčila o pravosti Manifestu a o tom, že jeho autoři a podpisovatelé jsou "bona fide". Chápu, že jejich jména musí zůstat, z důvodů osobní bezpečnosti, utajena. Jsem rovněž spokojen s věrohodností osob, které Manifest na západě obdržely, jejichž výpovědi a různá dobrozdání jsem byl schopen si ověřit." — (Podepsán) Martin D'Arcy, S.J.

Quebrada del Yuro hluboko v bolivijské džungli, asi 120 km severně od Camiri, je úzké horské údolí pokryté hustým klečovitým porostem. Zde, jednoho dne na počátku října, skupina 180 bolivijských vojáků se rozdělila na dvě skupiny, aby dokončila obklíčení skupiny záškodníků. Po krátkém a prudkém boji zůstali na bojišti tři mrtví a čtyři zbylí záškodníci se vzdali. Jeden ze zajatých nebyl docela obvyklý bandita. Byl to Ernesto Guevara, pravá ruka Fidela Castra, který byl poslán do Jižní Ameriky, aby tam rozpoutal občanskou válku. Dvě hodiny po jeho zatčení byl vvdán rozkaz bolivijskou vládou k provedení popravy zastřelením. Rozkaz byl vykonán následujícího rána. Smrt E. Guevaru reprezentuje katastrofální bilanci Castrových "osvobozovacích válek". Od doby, kdy nastoupil k moci na Kubě, Castro investoval do těchto válek přes 400 milionů dolarů a vtvreňoval více než 5,000 "revolucionářů", kteří byli vysláni do Jižní Ameriky.

Vy se ptáte — my odpovídáme.

K. S. z Mladé Boleslavi se táže:

Slyšel a četl jsem několik stručných poznámek o nedávné stávce dělníků v americké automobilce FORD. Jsem odborný dělník ve Škodovce už 12 let a musím říci, že podmínky, za kterých pracuji, jsou více než mizerné. Stávka se mi zdá něco tak fantastického, že bych se velmi rád dozvěděl nějaké podrobnosti o stávce u Forda.

My odpovídáme: Dělníci u Forda, stejně tak jako u ostatních autovýrobců, jsou sloučeni v t. zv. unii, která reprezentuje jejich zájmy. Obvykle, velice stručně řečeno, se pracuje na t. zv. kontrakt, což je několikaletá smlouva mezi dělnickou unií a zaměstnavatelem. Když tato smlouva vyprší je napsána nová, s kterou musí obě strany souhlasit. Velice zjednodušeně to vypadá asi tak, že dělníci, prostřednictvím unie, ve smlouvě kladou podmínky, za kterých budou pracovat. Jestliže jsou tyto přijaty, je celá věc velmi jednoduchá — prostě se pokračuje v práci. V opačném případě, se začne vyjednávat a to většinou několik dní před vypořádáním předchozí smlouvy. Není-li dosaženo dohody ani do posledního dne platnosti staré smlouvy, unie navrhne jít do stávky, kterou musí dělníci odhlasovat a jestliže je nadpoloviční většina pro stávku, stanoví se jenom hodina, kdy se začne. Tak se stalo letos v říjnu u automobilové společnosti FORD. Zahájením stávky se začlo obtížné a únavné vyjednávání mezi unií a zástupci Forda. Požadavků měli dělníci mnoho. Začínajíc zavedením časopisů na chodcích přes zvýšené mzdy až po zaručení 100% příjmu pro dělníky, kteří jsou dočasně propuštěni pro nedostatek práce. Stávka trvala 7 týdnů a po celou tu dobu se téměř nepřetržitě vyjednávalo. Poslední jednání trvalo 31 hodin a když byla dohoda podepsána dva z Fordových vyjednávačů se zhroutili vyčerpáním. Že se nevyjednávalo o malíčkosti dokazuje názorný příklad: Každý cent na hodinu, o který musel Ford zvýšit platv dělníků, znamenal 3,200.000 dolarů ročně navíc. Předseda automobilové unie Walter Reuther po dosažení dohody prohlásil: "Podmínky sjednané v této smlouvě jsou ty nejlepší jaké kdy byly vyjednány mezi automobilovou unií a jakoukoliv společností." Celá sedmítýdenní stávka zastavila produkci 400.000 aut. Mezi hlavní body vyjednané pro dělníky, jejichž průměrný plat před stávkou byl \$4.81 (na hod.), patřilo zvýšení platu o jeden dolar na hodinu během nejbližších tří let s okamžitým zvýšením o 20 centů na hodinu. Podepsáním dohody se však ještě nekončí stávka. Dohoda musí být předložena k nřečtení dělníkům a oni musí hlasováním rozhodnout zdali ji přijmou anebo vtvýčít výhrady, za kterých ji přijmou. Říjnovou dohodu dělníci jednohlasně schválili a tak Fordovy linky začaly opět chrlit svých 8.000 aut denně.